

БАТЛАВ

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

Д.ОЮУНХОРОЛ

БАТЛАВ

САНГИЙН САЙД

Б.ЧОЙЖИЛСҮРЭН

БАТЛАВ

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД

С.БЯМБАЦОГТ

УЛСЫН ТЭМДЭГГИЙН ХУРААМЖИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг. Хуулийн төслийг боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, хөдөө аж ахуй, уул уурхай зэрэг эдийн засгийн салбарын хөгжилтэй уялдан химийн бодисын хэрэглээ улам бүр өсөн нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор тэдгээрийн хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл эрчимжиж байна. Дэлхийн улс орнууд химийн бодисын зохистой менежментийг бий болгох, импорт, экспорт, хил дамжуулан тээвэрлэх үйл ажиллагаанд тавигдах хяналтыг сайжруулахад ихээхэн анхаарал хандуулж байгаа бөгөөд химийн бодисын зөвшөөрөл ч чухал үүрэгтэй.

“Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай” хуулийн 5.1, Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 15.6.2, 15.6.3 дахь заалтыг үндэслэн, Химийн хорт болон аюултай бодисыг үйлдвэрлэх, тэсэрч дэлбэрэхээс бусад химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, экспортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх, ашиглах, худалдах, устгах зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгодог бөгөөд уг зөвшөөрөлд тухайн бодисын нэр төрөл, тоо, хэмжээг нарийвчлан зааж өгдөг болно.

Энэхүү зөвшөөрлийг олгосноор хаана хэн, хэр хэмжээтэй химийн бодисыг ямар зорилгоор ашиглаж байгаа талаар нэгдсэн мэдээлэл бий болж, ингэснээр түүний хэрэглээнд тавих хяналтыг сайжруулах, Монгол Улсад ашиглахыг хориглосон бодисыг улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглох, хязгаарласан бодисын хэрэглээг бууруулах, пестицид, ариутгал халдваргүйтлийн бодисын хувьд тухайн жил зөвшөөрөгдсөн тоо хэмжээнд тохируулах боломжийг олгоно.

Зөвшөөрөл хүссэн химийн бодисын тоо хэмжээ нь тухайн байгууллага, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаа, хүчин чадал, тухайн бодисыг ашиглах хэрэгцээ шаардлагаас хамаарч хэдэн килограммаас хэдэн зуун тонноор хэмжигддэг бөгөөд химийн бодисын болон хүнсний бүтээгдэхүүний хордлого, аюул осол гарсан үед хэдхэн миллилитр стандарт уусмалын зөвшөөрөл авах тохиолдол ч гарч байна.

УИХ-аас 2010 онд шинэчлэн найруулж баталсан “Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай” хуулийн 21.1.2-д “химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход 1 200 000-3 000 000 төгрөг” гэж заасан нь уг хууль хэрэгжих явцад дараах хүндрэл, сөрөг үр дагаврыг нөхцөлдүүлж байна. Үүнд:

1. Бага хэмжээтэй бодис импортлож, ашигладаг эрдэм шинжилгээний хүрээлэн, их дээд сургууль, лабораториуд худалдаж авч байгаа бодисынхоо үнэнээс хэд дахин их тэмдэгтийн хураамж төлөх;

2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэдэг аж ахуйн нэгжүүдэд хүндрэлтэй байгаагаас хууль бусаар импортлох, хэд хэдэн аж ахуйн нэгж нийлж, нэг зөвшөөрөл авах;
3. Нэг зөвшөөрлөөр аль болох их хэмжээтэй бодисын зөвшөөрөл авах хандлага бий болох;
4. Химийн бодис ашигладаг аж ахуйн нэгжүүдийн талаарх мэдээлэл хангалтгүйгээс түүнд тавих хяналт сулрах зэрэг болно.

Иймээс аж ахуйн нэгж, байгууллагад үзүүлж буй дээр дурдсан хүндрэл, дарамтыг арилгах, химийн бодисын хяналтыг сайжруулах зорилгоор тэмдэгтийн хураамжийн дээд доод хязгаарыг өөрчилж, Засгийн газрын 2011 оны “Улсын тэмдэгтийн хураамжийн хувь, хэмжээг тогтоох тухай” 199 дүгээр тогтоолоор баталсан шатлалыг өргөжүүлэх шаардлагатай байна.

Хоёр. Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл нь иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход тэмдэгтийн хураамж хураахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.

Тус хуулийн төсөл нь 2 зүйлтэй байх бөгөөд 1 дүгээр зүйлд химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход хураадаг улсын тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээг өөрчлөх, 2 дугаар зүйлд хууль хэрэгжиж эхлэх хугацааг тус тус тусгана.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар

Улсын тэмдэгтийн хураамжийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдсанаар:

1/ Орон нутгийн төсөвт улсын тэмдэгтийн хураамжаас төвлөрөх орлого 2 дахин нэмэгдэнэ.

2/ Бага хэмжээгээр химийн бодис ашигладаг аж ахуйн нэгж, байгууллагад үзүүлэх дарамт багасна.

2/ Тэмдэгтийн хураамжийн доод хэмжээ нь буурч, аж ахуйн нэгж байгууллагууд тус тусдаа зөвшөөрөл авдаг болсноор химийн хорт болон аюултай бодисын зөвшөөрлөөр дамжуулан тавих хяналт сайжирна.

3/ Химийн хорт болон аюултай бодисын тусгай зөвшөөрлийн химийн бодисын хэмжээнд оногдох улсын тэмдэгтийн хураамжийн дээд хязгаар шатлан өссөнөөр аж ахуйн нэгжүүд хэрэгцээт хэмжээндээ тааруулж химийн бодис импортлох зөвшөөрөл авдаг болно. Үүнд:

- хэд хэдэн аж ахуйн нэгж нийлж зөвшөөрөл авдаг байдал арилна;
- их хэмжээгээр химийн бодис импортлож, ашиглах, худалдах үйл ажиллагаа эрхлэдэг аж ахуйн нэгжийн хувьд хэрэгцээнээсээ хэтэрсэн хэмжээгээр зөвшөөрөл авах шаардлагагүй болно.
- жилд олгох тусгай зөвшөөрлийн тоо нэмэгдэж, хууль дүрэм журмын хэрэгжилт сайжирна.

2013 онд химийн хорт болон аюултай бодис импортлох зөвшөөрөл авсан аж ахуйн нэгж байгууллагуудаас тэмдэгтийн хураамжинд төлсөн төлбөрийг жишээ болгон Улсын тэмдэгтийн хураамжийн хуульд шинээр өөрчлөлт оруулах төслийн мөнгөн

дүнгээр тооцож үзэхэд химийн хорт болон аюултай бодисыг импортлоход төлөх тэмдэгтийн хураамжийн төлбөр 2,26 дахин нэмэгдэх тооцоо гарч байна.

Дөрөв. Хуулийн төсөл батлагдсанаар цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцсэн байх бөгөөд өөр бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон шинээр хуулийн төсөл боловсруулах шаардлагагүй болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

201.. оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.2 дахь заалтын “1200000-3000000” гэснийг “60000-20000000” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 201.. оны ... дугаар сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

ТАНИЛЦУУЛГА

Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай
хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Химийн хорт болон аюултай бодисын зөвшөөрөл нь улсын хилээр нэвтрүүлэх, ашиглах, устгах үйл ажиллагааг хянах, Монгол улсад ашиглагдаж байгаа химийн бодисын нэр төрөл, тоо хэмжээ, ашиглах, худалдах үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн талаар нэгдсэн мэдээлэл бий болгодог.

“Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль” болон “Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль”-ийг үндэслэн, химийн хорт болон аюултай бодисыг үйлдвэрлэх, тэсэрч дэлбэрэхээс бусад химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, экспортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх, ашиглах, худалдах, устгах зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгодог бөгөөд уг зөвшөөрлийг жилд 250 гаруй аж ахуйн нэгж, байгууллага авч байна.

2014 оны байдлаар нийт 1800 гаруй нэр төрлийн 360 гаруй мянган тонн бодис импортлох, ашиглах, худалдах, үйлдвэрлэх зөвшөөрөл авсан бөгөөд үүний 49%-ийг тэсрэх бодисын үйлдвэр, 21%-ийг худалдах үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, 12%-ийг уул уурхай, газрын тосны компани, үлдсэн хувийг бусад аж ахуйн нэгж, байгууллагууд авчээ.

Зөвшөөрөл авсан аж ахуйн нэгжүүдийн нийт импортлох зөвшөөрөл авсан бодисын зөвхөн 1,2% нь улсын тэмдэгтийн хураамж 1200000-2700000 төгрөг төлөх хязгаарт багтаж байгаа бөгөөд үүнийг жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгч 111 аж ахуйн нэгж авч байна, үлдсэн 98,8% нь 200 тн-оос дээш бол 3000000 төгрөг улсын тэмдэгтийн хураамжинд төлөх хэсэг хамрагдаж байгаа бөгөөд эдгээр нь тэсрэх бодис үйлдвэрлэгч, химийн бодис худалдан борлуулах үйл ажиллагаа эрхлэгч, уул уурхай, барилгын материал үйлдвэрлэгч 81 том аж ахуйн нэгж эдгээр зөвшөөрлийг авсан нь томоохон аж ахуйн нэгжүүд цөөн тоотой боловч их хэмжээтэй химийн бодисын зөвшөөрөл авдаг болох нь харагдаж байна.

Зөвшөөрөл хүссэн химийн бодисын тоо хэмжээ нь тухайн байгууллага, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаа, хүчин чадал, тухайн бодисыг ашиглах хэрэгцээ шаардлагаас хамаарч хэдэн килограммаас хэдэн зуун тонноор хэмжигддэг бөгөөд эрдэм шинжилгээний байгууллага, лаборатори, их дээд сургууль хэдхэн миллилитр бодисын зөвшөөрөл авах тохиолдол гарч байна.

УИХ-аас 2010 онд шинэчлэн найруулж батласан “Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай” хуулийн 21.1.2-д “химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход 1200000-3000000 төгрөг” гэж заасан нь бага хэмжээтэй бодис импортлож, ашигладаг эрдэм шинжилгээний хүрээлэн, их дээд сургууль, лаборатори, жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд хүндрэлтэй байгаагаас хууль бусаар импортлохыг оролдох, зөвшөөрөлгүйгээс хил дээр ирсэн бодисоо авч чадахгүй байх, хураагдах зэрэг зөрчлийг үүсгэж байна.

Түүнчлэн хэд хэдэн аж ахуйн нэгж нийлж, нэг зөвшөөрөл авах, нэг зөвшөөрлөөр аль болох их хэмжээтэй бодисын зөвшөөрөл авахыг эрмэлзэх болсон нь зөвшөөрлөөр дамжуулан химийн бодисын хэрэглээнд тавих хяналтыг сулруулах, химийн бодисын хууль бус импортыг бий болгох зэрэг сөрөг үр дагавар гарах шалтгаан болж байна.

Дээрх хүндрэл бэрхшээлийг арилгах зорилгоор “Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай” хуулийн 21.1.2-д заасан тэмдэгтийн хураамжийн дээд доод хязгаарыг өөрчлөн “химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход 60000-20000000 төгрөг” болохоор хуулийн төсөл боловсрууллаа. Мөн “Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай” хуульд өөрчлөлт оруулснаар орон нутгийн төсөвт тэмдэгтийн хураамжаас төвлөрөх орлого одоогийнхоос 2 дахин нэмэгдэнэ.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам